

INTERVIEW

Brigitte Kaandorp stond al op het toneel toen cabaretiers Yora Rienstra (links) en Katinka Polderman nog peuters waren. Hun twijfels en onzekerheden vertalen ze in prikkelende vragen aan hun grote voorbeeld.

TEKST: MINOU OP DEN VELDE. BEELD: ELINE KLEIN

WIJ STAAN NIET VOOR NIETS OP HET TONEEL

Brigitte Kaandorp ontmoet de jonge garde
Yora Rienstra en Katinka Polderman

BRIGITTE

Kaandorp (1962) toert tot half juni door Nederland met *Cabaret voor beginners*, haar elfde voorstelling. www.brigittekaandorp.nl
Brigitte: "In Yora en Katinka zie ik mezelf terug: twee mensen die op het toneel móeten zijn. Yora heeft een elastieken lijf, soms scoort ze en soms zie je haar nog zoeken. En Katinka hangt met haar gekke lijzige *laidback* manier van praten de antiheld uit. Leuk om te zien hoe ze zittend op een bierkratje met haar gitaar laconieke liedjes zingt." ▶

YBK

Y = Yora B = Brigitte K = Katinka

K: “Om maar met de deur in huis te vallen: tot de eerste week van april speel ik nog drie keer per week. En daarna ga ik anderhalf jaar niks doen.”

B: “Echt waar? Je gaat stoppen met cabereren, zeg maar? Heel verstandig. (lacht) Deed ik ook altijd. Alleen ik zei het er nooit bij, want dan zitten ze meteen: ‘Wat is er aan de hand?’ Dus, eerste tip: niks zeggen. (tegen Yora:) Jij denkt nu natuurlijk: wat nou anderhalf jaar niet spelen?”

Y: “Laat mij anderhalf jaar wél spelen!” (gelach)

LEVEN OP GEVULDE KOEK EN CUP-A-SOUP

B: “Hoe kom je aan materiaal? Dat doen jullie tussen je programma’s door?”

K: “In de zomervakantie. Voor mijn tweede programma was ik net vrijgezel en daar schreef ik ook over. Bij het derde programma had ik geen idee waar ik het over moest hebben, maar ik móest het maken, want ik stond al geboekt. En ik wil gewoon liedjes schrijven omdat ik iets niet snap of ergens

YORA

Rienstra (1981) won in 2009 het Amsterdams Kleinkunst-festival met een deel van haar debuut-programma *Aan jou heeft het niet gelegen*. Herman van Veen coverde haar lied *Ik hou van jou*.

Ze werkt nu aan haar tweede programma, dat komend najaar in première gaat.

www.yorarienstra.nl
Yora over Brigitte Kaandorp: “Toen ik Brigitte voor het eerst zag spelen, was ik 15 en dacht: dit wil ik ook! Ik speel meer types, zij doet meer conferences, maar we delen de droge humor.”

leeft, dat slaat nergens op. Zo destructief. Je zorgt helemaal niet voor jezelf, je slaapt niet, je eet niet, je drinkt te veel.’ Na afloop van een voorstelling, weet je wel. Ik leefde op gevulde koek en cup-a-soup.”

K: “Twee jaar geleden kon ik niets meer eten, alles kwam er meteen weer uit. Ik denk dat dat ook door de stress kwam.”

B: “Ik moest leren nee zeggen. Ik neem nu gênant veel weken vrij tussendoor.”

Y: “Ja, wat doe jij met vakantie? Vorige zomer moest ik mijn programma af hebben en kon ik op vakantie niet ontspannen.”

B: “Had ik ook altijd. Sowieso vond ik het altijd lastig: waar ga je heen en met wie? Pas de laatste tijd heb ik een nieuwe man – alweer zeven, acht jaar hoor – en leuke vakanties.”

Y: (lacht): “Zeven jaar, ‘nieuwe’ man!”

B: “Hij voelt nog steeds nieuw, ja. Het leukste met kinderen is kamperen, maar dat gaat niet met je bekende kop op Nederlandse campings.”

Y: “Loop je daar met je wc-rolletje...”

boos om ben. (tegen Brigitte) Hoe deed jij dat altijd?”

B: “Toen ik begon was ik 21 én onnozel, wist ik veel. Mijn impresariaat dacht: o, dat verdient, en dan werd je gewoon zes keer in de week de hort op gestuurd. Helemaal kapot was ik altijd, helemaal stuk. Ik ontwikkelde zelfs een chronische allergie.”

Y: “Voor theater?” (gelach)

B: “Nee voor huisstofmijt, ook zo suf. Pillen losten niets op, dus ik ging naar een acupuncturist. En die zei: ‘Ik kan wel een naald in je prikken, maar zoals jij

INTERVIEW

KATINKA: ‘HET GEWONE LEVEN LUKT ME NIET ECHT’

BRIGITTE: ‘HEB IK OOK, STIEKEM’

KATINKA: ‘OPTREDEN, DAAR BEN IK ÓÓK NIET ECHT GOED IN’

B: “Je bent je de hele dag bewust van jezelf en hoe je eruitziet.”

Y: “Op zo’n stoel in de zon zitten, kan ik niet.”

B: “Ik ook niet. Het beste werkt iets doen: wandelvakantie, fietsvakantie, schildervakantie, thai chi-vakantie.”

GEWOON NETJES EEN VAK LEREN

K: “Ben je wel eens bang dat het op een dag helemaal niet meer lukt?”

B: (stellig): “Nee, ik plan pas een tournee als ik wat weet, ook omdat ik het me kan veroorloven om een jaar niks te doen. Maar ik ben ook een zenuwlijder, hoor. Tussen kwart over acht en half elf ’s avonds ben ik op mijn best, alles daaromheen is lastiger. Ken je dat?”

K: “Het gewone leven lukt me niet echt.”

B: “Heb ik ook. Stiekem.”

K: “Optreden, daar ben ik óók niet heel goed in.” (Brigitte en Yora schateren)

K: “Schrijvend aan mijn eigen tafel ben ik op mijn best, hihi. Daarbuiten lukt het me niet om mee te doen, de belastingdienst bellen en zo.”

B: “Zoals de gewone mensen... Alleen al het huishouden vind ik vreselijk! Het lijkt alsof ik heel wat kan omdat ik op het toneel wat kan, maar ik heb dezelfde problemen met kinderen, de relatie, de papierstapels. Je creëert en dat is een heel andere wereld. Plus: ik werd bekend toen ik 21 was, en ik kom uit een heel keurig, katholiek gezin, je moet gewoon netjes een vak leren. Voor mij was het theater een ontzettende ontsnapping, zo van: jeeezus, ik ben wég jongens! Dus ik heb heel lang gedacht dat ik andere dingen ook niet hoefde, zoals het huishouden. Ik huurde altijd veel schoonmakers in. Iemand heeft jarenlang bij mij de was gedaan terwijl er nergens een waslijn of een wasmand was.”

K: (ongelovig) “Die kwam dan bij jou thuis was verzamelen, deed het in jouw wasmachine?!”

Y: “Kun je beter, net als ik, met een vrouw gaan samenleven!”

B: “Pfff, ik werd altijd kwaad van dat huishouden! Heb je het net gedaan, begon het weer! Mijn toenmalige man en ik waren huishoudelijk gezien geen optimaal team (lacht). Hij was een soort baron. Een leuke man, maar dat werkte voor geen meter, uiteindelijk. De nieuwe vindt te veel hulp in huis belachelijk, dus nu doen we veel zelf.”

OPTREDEN TUSSEN DE HANENKAMMEN

Y: “Wat zou je doen als je dit vak niet deed?”

B: “Dan was ik een heel zielige, gepeste en overwerkte juf Nederlands. Op school was ik al een onzeker klein mormeltje. Ik kon met open ogen in foute situaties terecht komen met verkeerde mannen, maar omdat ik geld verdiende en een soort aanzien had, redde dat me vaak. Maar niet altijd, want je moet toch je privé-problemen oplossen. In de zomervakantie na mijn eindexamen atheneum werkte ik bij de PTT aan de opzettafel, brieven op grootte sorteren. Ik wilde iets van de wereld zien voordat ik ging ‘kiezen’, maar ik wist van huis uit niet hoe dat moest, ‘de hort op gaan’, en als dat helemaal niet gestimuleerd wordt... Al mijn vrienden gingen studeren en ik voelde wel: dit gaat ’m niet worden. Ik schreef op de middelbare school al liedjes en ik deed mee aan de talentenjacht, met *Annelies van der Pies* bijvoorbeeld.”

K: “*Annelies van der Pies* stamt uit je schooltijd? Wat goed, zeg!”

B: “Toen ben ik Nederlands gaan studeren, ook omdat mijn vader dat stimuleerde, want hij had zelf nooit kunnen studeren. Maar ik trad al veel op in cafés, op vrouwenmiddagen en in jongerencentra tussen de hanenkammen. Een week voordat ik het Camerettenfestival won, ben ik voor altijd de Faculteit der Neerlandistiek uitgelopen. Vanaf die zomer kon ik mijn eigen brood verdienen, maar mijn vader was zeer ontstemd. Nog steeds zit hij – de lieve schat, hij is inmiddels 85 jaar – één keer per show met zijn knieën bij elkaar te wachten tot het klaar is, niet gerust op de goede afloop. Pas bij het slotapplaus ontspant hij. Eén keer heb ik gezegd: ‘Pahap, zeg nou eens dat je trots op me bent!’ En toen is hij een avond het toneel op gelopen met een bos bloemen. Nou...” (lacht)

RELATIE OP DE KLIPPEN

K: “Sta je nu anders in het vak dan dertig jaar geleden?”

B: “Even denken... Ik was heel lang bijna gegeneerd, over de mazzel die ik had dat ik dat kon, dus ik heb het heel lang niet als een echt vak gezien. Nu neem ik het veel serieuzer. En dat ik er nu meer... Nee, ‘trots op kan zijn’ is niet het woord, maar... Daarom werkte je je misschien ook over de kop, je had niet door dat het echt werk was, omdat je dacht: jeezus, ik maak iedereen gewoon aan het lachen en dan kom ik ▶

weer met een paar honderd gulden thuis. Al je vrienden zag je worstelen, met een studie of ze waren werkloos, en jij had gewoon de hoofdprijs of zo. Waardoor je helemaal geen nee meer durfde te zeggen, want het is zo gratis wat je hebt. Maar het is helemaal niet gratis. Nu zie ik dat het ook een heel zwaar vak is, het trekt een enorme wissel op je hele leven. Als je het serieus doet. Op je relatie, op je kinderen, jezelf, je paniek. Een vriendin tekende laatst een piramide en zei: jij moet altijd in het puntje van die piramide opereren, het moet altijd perfect. En je moet wel 42 graden koorts hebben voor je negenhonderd man afzegt. Mijn man zegt vaak: laat mij dat maar even doen, want jij moet vanavond weer. Je hebt een rare positie in het gezin.”

Y: (droog): “Je bent altijd zwanger.”

B: “Haha! Ja.”

Y: “Wat is het eerste wat je denkt als je in de spiegel lijkt?”

B: “Kut!” (gelach) “Ik ben net 50 geworden en soms zie ik mezelf en denk: Jezus. ’s Morgens ben je helemaal verkreukeld. Maar ik durf niet in dat gezicht van mij te laten snijden, hoor.”

Y: “Maar ik bedoel ook: als je in de spiegel lijkt, ben je dan tevreden over jezelf? Ik denk soms: ik moet het anders gaan doen.”

B: “Ik weet wel dat ik altijd dacht: ik ben ontsnapt met dit talent. En dan blijkt je, als je 45 bent, nog steeds dezelfde onzekerheden te hebben. Op een gegeven moment was ik weer een tijdje heel depressief en vroeg me af: waar ben ik dan precies aan ontsnapt? Wat is er dan wél zo goed gegaan? Ik heb dezelfde problemen als iedereen, maar ik heb ze wat langer uit kunnen stellen. Daar was ik heel kwaai en teleurgesteld over, alsof ik mezelf de hele tijd voor de gek had gehouden.”

Y: “Succes is niet zaligmakend?”

B: “Helemaal niet, het is zelfs een beetje verstorend, want je hebt heel veel dingen zonder dat je dat in de gaten had ervoor opzij gezet, en later denk je: voor wat nou precies? Had ik geen andere prioriteiten moeten hebben?”

K: “Heeft het werk je ook je relatie gekost met je eerste man?”

B: “Ongetwijfeld. Hij zei altijd dat het hem niet uitmaakte, maar ondertussen is de partner van een bekend iemand toch altijd maar de partner van... Maar die relatie zou toch op de klippen zijn gelopen, hoor. Hebben jullie ook dat je het moeilijk hebt met sociale contacten?”

BRIGITTE: ‘IK WAS ZO DRUK, IK ONTWIKKELDE ZELFS EEN ALLERGIE!’

YORA: ‘VOOR HET THEATER?’

BRIGITTE: ‘NEE VOOR HUISSTOFMIJT, OOK ZO SUF’

KATINKA

Polderman (1981) won in 2005 de juryprijs en de publieksprijs op het Leids Cabaretfestival, en in 2007 de Zonta Award. Ze schrijft een column in *Spits*. www.polderman.nl
Katinka over Brigitte: “Ik zag Brigitte voor het eerst live toen ik 18 was. Ik voel me verwant met haar, zij is geen enorme diva op het podium en laat zich niet in de rol van standaardvrouw persen. Soms denk je: wat doet die vrouw op het podium? En dan word ik meteen nieuwsgierig.”

hele tijd bevestigd worden dat we heus wel leuk zijn, of camoufleren dat we niet leuk zijn. Snap je?”

K en Y: (in koor) “Ja, hahaha!”

B: “Dus op een feestje zijn we daar ook mee bezig.”

K: “Maar hebben jullie nooit het gevoel dat je buiten de maatschappij staat?”

B en Y: “Jaaa!”

K: “Ik denk wel eens: hoe kan ik de mensen in de zaal aanspreken als ik geen idee meer heb wat voor leven zij leiden?”

B: “Mijn man is af en toe verbaasd over mijn naïviteit. Dat ik denk dat iedereen aardig is. Hij heeft alles gedaan, van secretaressewerk tot vrachtwagenchauffeur en leraar Duits. Hij is gepikt en gemazeld in het sociale leven, heeft duizend vrienden, hij leeft zijn leven totaal anders dan ik. Dan keuren ze hem in de winkel bijvoorbeeld geen blik waardig, en dan

Y: “Ja, dat is een strijd met mijn vriendin. Een hapje eten is echt niet aan mij besteed. Moet je weer sociaal wenselijk gedrag vertonen.”

B: “O gelukkig ja, ik heb dat ook. Het was bij mij altijd een mooie camouflage: ja jongens ik moet spelen, maar stiekem vond ik het ook heel fijn dat ik niet die moeilijke sociale dingen allemaal aan hoefde. Ik was heel asociaal. Moeder jarig? O, vergeten!”

K: “Vaak denk ik: niemand belt eens om iets te gaan drinken.”

B: “Terwijl jij ook niemand belt.”

Y: “Jajaja! Ik word moe van sociale contacten, terwijl ik van spelen juist energie krijg.”

B: “Ik kwam altijd kapot van een feestje thuis. Volgens mij staan wij niet voor niks op het toneel, wij willen namelijk de

kom ik erbij en opeens...snap je? Dat effect heb je, en je hebt nooit één verschrikkelijk ding hoeven doen zoals een sollicitatie of een bureau delen met een moeilijke collega. Hij sleept me heel erg mee in die sociale contacten.”

IS DIT EIGENLIJK WEL LEUK?

K: “Heb je nog wijze raad voor ons?”

Y: (droog) “Wacht even, dan pak ik mijn pen.”

B: “Volgens mij staan jullie redelijk stevig in jullie schoenen. Mijn enige raad zou zijn: denk niet dat je debiel bent als je een creatief talent hebt dat zoveel van je vraagt dat je nog wel eens kan denken: god, ik kan het normale leven niet aan. Die bullshit, dat schuldgevoel dat je bijvoorbeeld geen dinertje kunt organiseren, niet in staat bent je eigen verjaardag te vieren, niet snapt hoe een computer werkt, onderduikt met oud en nieuw, of je kinderen vergeet uit de crèche op te halen – dat schuldgevoel moet je allemaal achter je laten. Het is al lastig zat wat je doet.”

K: “Hoe weet jij of iets leuk is? Ik twijfel daar nog wel eens over.”

B: “Grappen ontstaan vaak tijdens de try-outs. Ik was naar de crematie van mijn tante geweest. Die was gestorven aan roken en ze had benen die er bijna af moesten. En toen zag ik haar zus buiten staan roken op krukken met een voet in het verband, die had hetzelfde probleem. Ik zie daar gelijk een grappig verhaal in. Daarna gooi ik op het toneel een paar zinnen in de strijd om te kijken of er wordt gelachen. Maar dan duurt het zeker twintig, dertig try-outs voordat dat verhaal goed is.”

Y: “Hoe ga je om met recensies?”

B: “Vroeger lag ik ’s ochtends achter de brievenbus, nu ben

ik bijna zo ver dat ik die schoolmeesters niet meer uitnodig. Waarom zou ik me nog laten beoordelen na dertig jaar? Hakken slechte recensies erin bij jullie?”

K: “Nou... ja!”

Y: “Bij mij ook, hoor. Als je zo’n festival wint en je debuteert moet maken, zijn alle ogen op je gericht. Vreselijk.”

K: “Bij mijn eerste twee programma’s jubelde iedereen, bij mijn derde waren de reacties gemengd. *NRC* was laaiend enthousiast maar *de Volkskrant* schreef: ‘Polderman valt door de mand’. Daar heb ik het hele seizoen last van gehad.”

B: “Die schoolmeesters, daar word ik héél ongelukkig van. Als die mannen in de zaal zitten, sta ik bijna naast mezelf mezelf te becommentariëren, terwijl ik aan het spelen ben! Nou dan ben je er helemaal uit.”

Y: “Soms moet ik mezelf bewust voorhouden dat alles goed komt op het toneel, want anders laat ik me overrompelen door angst. Heb jij ook zo’n bijgeloof?”

B: “Poeh, even denken, hoor.”

Y: “Of als ik me voor een optreden een keer nét iets anders opmaak, denk ik: o nee het moet wel even op deze manier.”

B: “Ik heb altijd wel drie kwartier nodig van tevoren en het eerste kwartier is helemaal voor mezelf. Ik doe een soort gymnastiek annex meditatieoefeningen en spreek een paar mantra’s uit om tot mezelf te komen. Met de deur op slot, want het ziet er heel stom uit. Het is het aanroepen van een groter geheel en mijn hart openen voor de mensen die komen. Dat helpt me enorm om me niet eenzaam te voelen op het toneel, en het over te kunnen geven.”

Y: “Dan wordt het publiek ook niet een soort monster, maar gewone mensen.”

B: “En dan hoef je nooit te denken: ik sta hier in mijn eentje en jullie verslinden mij.” ■